

Pääkaupunkiseudun
KAUPUNKIOHJELMA

2008–2009

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma 2008–2009

Toimintalinja 1
Helsingin metropolialueen kilpailukyvyn ja
innovaatioympäristöjen edistäminen

Toimintalinja 2
Kansainvälisten osaajien sitouttaminen ja
monikulttuurisuus

Toimintalinja 3
Kunta- ja sektorirajat ylittäviin palveluhaasteisiin
vastaaminen

Julkaisija Helsingin kaupungin tietokeskus, PL 5500, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
www.hel2.fi/tietokeskus

Ulkoasu Olli Turunen, Tovia Design Oy

Paino Paintek Pihlajamäki Oy, Helsinki 2010

Kannen kuva Lauri Rotko

ISBN 978-952-223-654-8 (*painettu julkaisu*)

ISBN 978-952-223-655-5 (*verkkójulkaisu*)

Painosmäärä 500 kpl

Tiivistelmä

Kimmo Rönkä

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman 2008–2009 päätavoitteena on ollut osaltaan parantaa Helsingin seudun kansainvälistä kilpailukykyä. Tavoitteisiin on pyritty laajalaisin toimenpitein, jotka parantavat asumisen, oppimisen, osallistumisen, työnteon ja yrittämisen mahdollisuuksia seudulla.

Kaupunkiohjelman toimintalinjoina ovat kulu-neella ohjelmakaudella olleet

- **TL 1:** Helsingin metropolialueen kilpailukyvyyn ja innovaatioympäristöjen edistäminen
- **TL 2:** Kansainvälisten osaajien sitouttaminen ja monikulttuurisuus
- **TL 3:** Kunta- ja sektorirajat ylittäviin palveluhaasteisiin vastaaminen

Vuosien 2008–2009 ohjelma on ollut kolmas kaupunginjohtajien aloitteesta toteutettu pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma. Ensimmäinen kaupunkiohjelma *Osaaminen ja osallisuus* toteutui vuosina 2002–2004 ja toinen kaupunkiohjelma eli *Yhteistyöllä hyvinvointia ja kilpailukykyä* ajoittui vuo-

sille 2005–2007. Yhteensä ohjelmakausien aikana on toteutettu 43 seudullista kehittämishanketta.

Kaupunkiohjelmassa käynnistyi vuosina 2008–2009 yhteensä viisi eri hanketta sekä koordinoitihanke. Hankkeita on aloitettu sovitusti määrällisesti vähemmän kuin aiempina kaupunkiohjelman toimintavuosina. Syy tähän on pyrkimys entistä fokusoidumpiin ja vaikuttavampiin hankkeisiin. Käynnistyneet hankkeet ovat edenneet sisällöllisesti suunnitelmien mukaisesti. Hankkeet päättyvät 30.4.2010 mennessä.

Raportoitavan ohjelmakauden kokonaiskustannukset ovat olleet noin 1,3 miljoonaa euroa. Pääkaupunkiseudun kaupungit rahoittivat puolet näistä kustannuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö rahoitti ohjelmaa aluekeskusohjelmaan ja kaupunkipolitiikkaan varatulla maakunnan kehittämisrahalla. Uudenaan maakuntaliitto kanavoii ohjelman rahoituksen.

Helsingin metropolialueen kilpailukyvyyn ja innovaatioympäristöjen edistämisen toimintalin-

Kimmo Rönkä

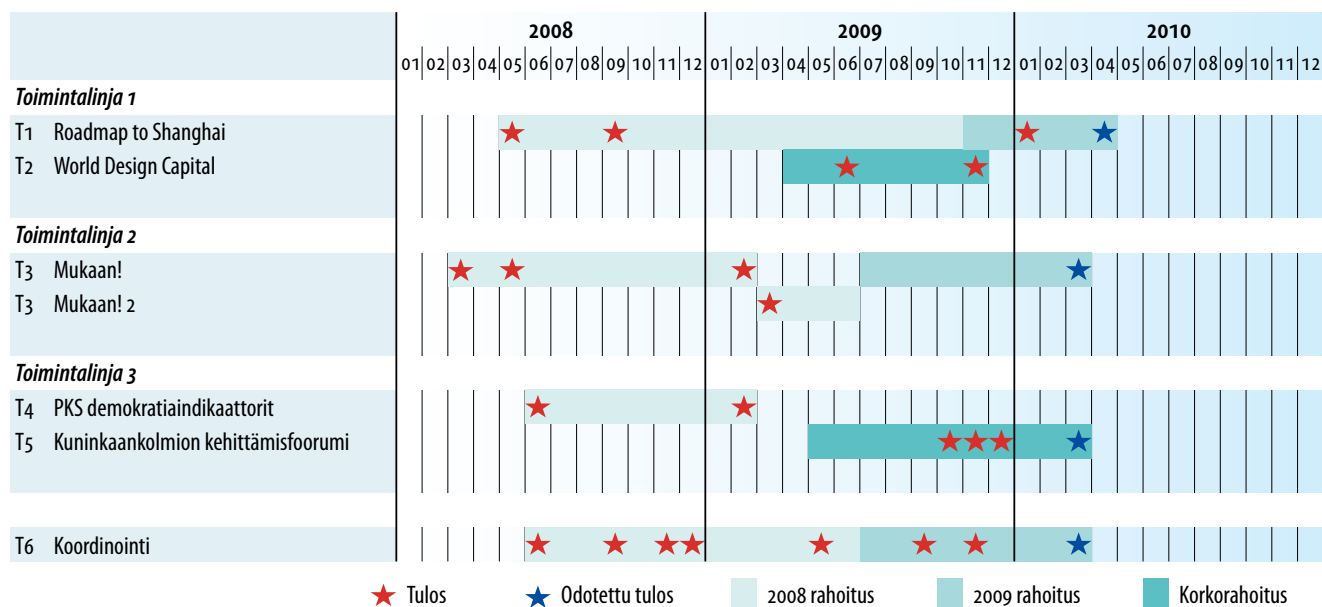
jalla (TL 1) on toteutunut Roadmap to Shanghai -hanke. Siinä seudun innovaatioympäristöistä valittiin kolme living lab esimerkkiä Shanghain maailmannäyttelyssä 2010 esiteltäväksi. Hankkeen ensisijaisena tavoitteena on ollut innovaatioympäristöjen seudullinen kehittäminen maailmanluokan esimerkeiksi. Toimintalinja yhdellä toteutui lisäksi Metropolialueen Design City -konseptin kehittämiseen ja World Design Capital 2012 -hakemuksen valmisteluun keskittynyt hanke, joka huipentui lopulta siihen, että Helsinki valittiin World Design Capital 2012 -kilpailun voittajaksi Singaporessa 25.11.2009.

Kansainvälisten osaajien sitouttaminen ja monikulttuurisuus- toimintalinjalla (TL 2) on toteutettu Mukaan! -hanke. Hankkeen laajempaan tavoitteena on ollut edistää kaupunkien työyhteisöjen toimintaa siten, että maahanmuuttajien osuus kaupunkiorganisaation henkilöstöstä vastaisi maahanmuuttajien osuutta väestöstä. Hankkeen tu-

loksena onkin luotu monikulttuurisuutta tukeva koulutus- ja kehittämismalli. Mallin käytännön kokemusten pohjalta on todettu esimiesten ja työyhteisöjen tuki erittäin merkitykselliseksi. Mallia on hyödynnetty myös monikulttuurisuuden valtavirtaistamisessa kaupunkien koulutus- ja kehittämisrakenteisiin.

Kunta- ja sektorirajat ylittäviin palveluhaasteisiin vastaamisen toimintalinjalla (TL 3) toteutettiin Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit -hanke. Hankkeen tuotoksena valmistuivat *Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit* -käsikirja sekä -taskutilastot suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Käsikirjassa esitellään yhteensä 21 kuntademokratian tilaa kuvaavaa mittaria, joilla tarkastellaan kuntademokratiaa asukkaiden, luottamushenkilöiden, kuntaorganisaation ja vaaliosallistumisen näkökulmasta. Taskutilastoon on valikoitu esitettäväksi pääkaupunkiseudun kaupunkien kuviot muutamista keskeisimmistä indikaattoreista.

Kaupunkiohjelman hankekartta

Toimintalinjalla kolme käynnistyi keväällä 2009 myös Kuninkaankolmion kehittämisfoorumi -hanke. Sen tarkoituksena on luoda Kuninkaankolmion seudullisen aluekehittämisprojektin kohdealueelle kehittämisfoorumi, joka on yhtenäinen tiedonrakentamisen ja -hallinnan työkalu. Hankkeen tuloksena on uudistettu Kuninkaankolmion suunnittelu- ja kehittämisportaali ja aktivoitettu asukkaita osallistumaan alueen kehittämiseen.

Kaupunkiohjelman koordinoinnin tuloksia olivat kaupunkiohjelman 2005–2007 päättymiseen liittyneet tehtävät, vuoden 2008–2009 ohjelman valmistelu sekä ohjelman hankkeistus ja tukeminen. Lisäksi koordinointi paneutui vuonna 2010 käynnistyvän Pääkaupunkiseudun koheesio- ja kilpailukykyohjelman (PKS-KOKO) valmistelun sekä seutuhankkeiden yhteistyön edistämiseen.

Tämä julkaisu esittelee kaupunkiohjelmassa 2008–2009 toteutuneiden hankkeiden tulokset ja saavutukset.

Myyrmäen aluefoorumissa asukkaat merkitsevät kartalle arjen kulkureittejä, mielipaikkoja ja kehitettäviä kohteita.

Käyttäjälähtöisten innovaatioympäristöjen vahvistaminen

Vastuuorganisaatio: Culminatum Innovation

Toteutusaika: 2008–2010

Käyttäjälähtöisten innovaatioympäristöjen vahvistaminen -hankkeen päätavoitteena oli tukea pääkaupunkiseudun käyttäjälähtöisten innovaatioympäristöjen kehittymistä. Lisäksi projektissa valmistauduttiin Shanghaissa 1.5.–31.10.2010 järjestettävään World Expo Shanghai 2010 -maailmannäyttelyyn. Näyttelyn teemana on *“Better City, Better Life”*. Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat mukana maailmannäyttelyssä viidellä pääteemalla. Yhtenä keskeisenä teemana esitellään käyttäjälähtöisiä innovaatioympäristöjä (eli living labs) ja niiden toimintaa.

Metropolialueen kilpailukykystrategiaan sisältyy tärkeänä painopisteenä käyttäjälähtöisten innovaatioympäristöjen vahvistaminen ja seudullisen yhteistyön lisääminen ympäristöjen välillä. Strategiaassa on linjattu, että kaupunkien näkökulmasta keskeisiä, seudullisesti kehitettäviä teemattisia innovaatioympäristöjä ovat Active Life Village (hyvinvointi- ja terveyspalvelut), Forum Virium Helsinki (digitaaliset palvelut) sekä RFID Lab Finland (logistiikka) ja Anturikeskus Sensor Center. Nämä innovaatioympäristöt ovat uusien palvelu- ja tuoteinnovaatioiden kehitysympäristöjä, joissa kehitystyö lähtee käyttäjien tarpeista. Uusien palvelu-

jen ja tuotteiden ideointi, kehitystyö ja testaaminen tapahtuvat yhteistyössä palveluntarjoajien, -kehittäjien, kuntien ja loppukäyttäjien kesken.

Projektilla tuettiin innovaatioympäristöjen kehittymistä sekä samalla varmistettiin, että maailmannäyttelyssä esitellään monipuolisesti ja kiinnostavalla tavalla käyttäjälähtöistä innovaatiotoimintaa metropolialueelta. Hankkeen tuloksena innovaatioympäristöt ovat vahvistuneet ja seudullinen yhteistyö on lisääntynyt. Innovaatioympäristöjen demoympäristöt- ja tilat ovat kehittyneet ja innovaatioympäristöjen sekä niissä kehitettävien tuotteiden ja palvelujen tuotteistamista on tuettu. Tätä kautta hanke edisti menestyksellistä esilläoloa Shanghaiin maailmannäyttelyssä 2010 ja tutkimus-, kehitys-, tiedonvaihto-, kauppayhteistyösuhteiden rakentamista kiinalaisiin kumppaneihin pitkällä tähtäimellä.

Hanketta koordinoi Culminatum Innovation, joka perusti hankkeen toteutusta varten projektiryhmän. Ryhmässä olivat edustettuina pääkaupunkiseudun kaupungit, Forum Virium Helsinki, Helsingin seudun liikenne, Vantaan Innovaatioinstituutti, RFID Lab Finland, Active Life Village, Aalto-yliopisto ja Greater Helsinki Promotion.

Suomen paviljonki Kirmu valmistuu.

Pääkaupunkiseudun Living Labien verkottumismatkan osallistujia Shanghai World Financial Centerin 100. kerroksessa.

Active Life Village

Active Life Village on hyvinvointiosaamisen keskus, jossa tavoitteena on edistää kilpailukykyisten hyvinvointipalveluinnovaatioiden syntyä ja kaupallistamista yhteistyössä niitä käyttävien ihmisten kanssa. Voittoa tavoittelematon Active Life Village tarjoaa yrityksille inspiroivan ympäristön ja kehittämistoiminnan lisäksi myös liiketoiminnallista tukea.

Pks-kaupunkiohjelmahankkeessa Active Life Village kehitti yhdessä Aalto-yliopiston, Teknillisen korkeakoulun, Laurea-ammattikorkeakoulun ja Espoon kaupungin sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa e-hyvinvointipalveluita ja niihin liittyviä sovelluksia, joita esitellään mm. Shanghain maailmannäyttelyssä. Näitä ovat esimerkiksi:

- **Active Life Home** -konsepti, joka kotona sijaitsevan digitaalisen viestintä- ja monitorointiympäristön avulla mahdollistaa vanhusten kotona asumisen ja selviytymisen pidempään.
- **Caring TV** -konsepti, joka mahdollistaa television välityksellä interaktiiviset, kuvalliset ohjauksen- ja neuvontapalvelut sekä osallistavat ohjelmat kotona asumisen mahdollistamiseksi erilaisille kohderyhmille kuten ikäihmisille, sairaalasta kotiutuville, vammaisille ja lapsiperheille.
- **Aktiivilattia** (Global Dancing Floor) -sovellus, jossa käytetään interaktiivista teknologiaa ja jota voidaan hyödyntää monissa erilaisissa terveyden ja kunnon ylläpitoon, seurantaan ja aktivointiin liittyvissä toiminnoissa.

Forum Virium Helsinki

Forum Virium Helsinki on yrityslähtöinen ja -vetoinen toimijaklusteri, jonka tehtävänä on edistää digitaalisten palvelujen kehitystä. Forum Virium Helsinki on ideoiden ja tekijöiden puolueeton kohtaannuttaja, joka kokoaa yhteen suuria ja kasvavia yrityksiä. Lisäksi se toimii kehityshankkeiden vetäjänä ja avaa yhteyksiä kansainvälisil-

le markkinoille. Toimijaklusteri on tiiviisti mukana luomassa tosielämän testiympäristöjä Helsingin metropolialueelle.

Pks-kaupunkiohjelmahankkeessa Forum Virium on yhdessä Helsingin kaupungin liikennelaitoksen kanssa edistänyt niin kutsutun kulttuuriraitiovaunun kehittämistä ja siihen liittyvien informaatiopalvelujen toteuttamista. Kulttuuriraitiovaunua käytetään yhtenä pääkaupunkiseudun symbolisena nostona Shanghain maailmannäyttelyssä 2010. Hyödyntämällä muun muassa kaupungilla olevia sähköisiä informaationäyttöjä voidaan tavalliset kansalaiset liittää osaksi maailmannäyttelyhanketta. Hankkeessa on kehitetty tähän liittyen myös niin sanottua sähköistä vieraskirjaa.

RFID Lab

RFID Lab Finland ry kuuluu Vantaan Innovaatioinstituuttiin, jonka tavoitteena on edistää yritysten kansainvälistymistä ja innovaatioympäristöjen syntymistä. RFID Lab tarjoaa informaatiota, asiantuntemusta ja palveluja RFID-tekniikkaan ja sen soveltamiseen liittyen, erityisesti logistiikan ja omaisuuden hallinnan sovellusalueilla.

Pks-kaupunkiohjelmahankkeessa RFID Lab on luonut demotilan "Vantaa Living Lab", jossa on kaksi erilaista teknologiaympäristöä RFID -ratkaisuille ja erilaisille älysovelluksille: olohuone ja kauppa. Älykäässä olohuoneessa voi itse nähdä ja kokea miten automaattinen tunnistusteknologia ja ympäristöä mittaavat anturitekniikat voivat helpottaa arkielämän toimintaa. Älykkään kaupan teknologiaympäristössä voi tutustua ratkaisuihin, joilla kaupan tilaus-toimitusketjua voidaan tehostaa, lisätä tuoteturvallisuutta ja parantaa asiakaspalvelua. Teknologiaympäristöissä kehitettyjä ja testattuja sovelluksia sekä ratkaisuja tuodaan esille Shanghain maailmannäyttelyssä. Osana hanketta toteutettavassa RFID Lab Finland ry:n osaprojektissa Demotilan suunnittelun teki Metropolia ammattikorkeakoulun Muotoilun koulutusohjelman designer-opiskelijaryhmä.

Kimmo Heinonen

Kokous Fin Chissä tammikuussa 2010. Kuvassa pääkaupunkiseudun Living Labien edustajia ja kiinalaisia kollegoita.

Kimmo Heinonen
Laine Valkama

Metropolialueen Design City -konseptin kehittäminen ja World Design Capital 2012 -hakemuksen valmistelu

Vastuuorganisaatio: Helsingin kaupunki, kulttuurikeskus
Toteutusaika: 2009

Metropolialueen kilpailukystrategiaan sisältyy yhtenä toimenpide-ehdotuksena pääkaupunkiseudun pitkäjänteinen kehittäminen ns. Design Citynä. Strategiassa linjataan lisäksi, että pääkaupunkiseudun kaupungit hakevat yhdessä muotoilualan eri toimijoiden kanssa maailman designpääkaupungiksi vuodeksi 2012 (World Design Capital, WDC). Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmahankkeen päätavoitteeksi valittiin designpääkaupunkia koskevan hakemuksen valmistelun tukeminen.

World Design Capital -aloitetta johtaa International Council of Societies of Industrial Design (Ic-sid), jonka tavoitteena on vahvistaa muotoilun roolia kaupunkien sosiaalisessa, kulttuurisessa ja taloudellisessa kehityksessä. World Design Capital valitaan joka toinen vuosi. Vuonna 2008 maailman muotoilupääkaupunkina oli Torino ja vuonna 2010 titteliä pitää hallussaan Soul.

Kaupunkiohjelmahankkeessa viimeisteltiin pääkaupunkiseudun yhteinen World Design Capital 2012 -hakemus. Viimeistelyn toteutti designtoimisto Kokoro & Moi.

Maailman muotoilupääkaupungiksi 2012 haiki kaikkiaan 46 kaupunkia eri puolilta maailmaa. Kesällä 2009 kaksi hakijaa, Helsinki ja Eindhoven, valittiin jatkoon. Kaupunkiohjelmahankkeella tu-

ettiin myös kilpailun juryn vierailua pääkaupunkiseudulla heinäkuussa 2009.

Helsinki valittiin marraskuussa 2009 Singaporessa järjestetyssä valintatilaisuudessa vuoden 2012 maailman designpääkaupungiksi. Voittaneen hakemuksen taustalla ovat pks-kaupungit, Lahden kaupunki ja valtio. Hakemusta tukivat lisäksi Uudenmaan liitto, useat yritykset, korkeakoulut sekä laaja kansallinen design-yhteisö.

Valitun kaupungin tulee esimerkillisesti soveltaa ja hyödyntää designia kulttuurisessa, sosiaalisessa ja taloudellisessa kehityksessä. Maailman designpääkaupungin tulee pyrkiä olemaan globaali esikuva ja roolimalli, ja osallistua maailman design-intensiivisten kaupunkien verkoston kehittämiseen. Keskeistä on voimakas näkemys tulevaisuudesta, jota uskottavasti toteutetaan maailman designpääkaupungin kautta.

Helsingin voittaneen hakemuksen nimi on "Open Helsinki – Embedding Design in Life". Sen keskeinen sisältö perustuu ajatukseen avoimesta, ihmislähtöisestä kaupungista jossa design on läsnä kaikkialla. Elämänlaatua, käyttäjälähtöistä teknologiaa ja elinympäristöä sekä palveluja kehitetään tavalla, jolla on globaalia merkitystä.

World Design Capital 2012 Helsinki -hanke toimii ja vaikuttaa – niihin kuitenkin rajoittumatta

– ainakin seuraavilla strategisilla alueilla: design-alan laajamittainen kehittäminen, julkisten palvelujen kehittäminen, yritysten ja niiden toimintaympäristön kehittäminen, kaupunkirakenteen kehittäminen, kansainvälisten tapahtumien kehittäminen, korkeakoulujen ja koulutuksen kehittäminen sekä Suomen kansainvälisen tunnettavuuden kehittäminen.

Design käsitetään maailman designpääkaupungin yhteydessä hyvin laajasti. Se ymmärretään ihmislähtöisenä luovana toimintana, joka kohdistuu erilaisiin asioihin. Teollisen muotoilun lisäksi sen piiriin voidaan katsoa kuuluvan muun muassa innovaatiotoimintaa, arkkitehtuuria ja rakentamista, koulutusjärjestelmiä, kulttuuria sekä erilaisten palvelujen ja systeemien kehittämistä.

World Design Capital 2012 Helsinki -hankkeen tuoma ainutlaatuinen mahdollisuus pyritään hyödyntämään seudullisesti ja kansallisesti parhaalla mahdollisella tavalla. Hanke avaa uusia mahdollisuuksia ja synnyttää uutta toimeliaisuutta, ja sen kautta pyritään pitkäaikaiseen vaikuttavuuteen. Onnistuminen edellyttää laajapohjaista yhteistyötä.

Hankkeen toteuttamisesta vastaavat kaupungit ja valtio yhteistyössä muun muassa korkeakoulujen, yritysten, design-alan, maakunnan liiton ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Mukaan! -hanke

Monikulttuurisuus kaupunkiorganisaatioissa

Vastuuorganisaatio: Oiva Akatemia

Toteutusaika: 2008–2010

Mukaan! -hanke käynnistyi keväällä 2008 kaupunkien tarpeesta vahvistaa monikulttuurisuusosaamista työyhteisöissä. Hankkeen toimijoina olivat Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit. Lisäksi yhteistyökumppaneina suunnittelu- ja toteutusvaiheessa olivat Seure henkilöstöpalvelut Oy, Helsingin yliopisto sekä useat kouluttajakumppanit. Hankkeen tavoitteena oli valmentaa esimiehiä ja työyhteisöjä monikulttuurisuuden johtamisessa sekä monimuotoisuutta ymmärtävän työyhteisön kehittämisessä.

Hankkeen yhtenä lähtökohtana oli kaupunkien tavoite lisätä maahanmuuttajataustaisen henkilöstön määrää vastaamaan väestöosuutta sekä turvata osaavan henkilöstön saatavuus myös tulevaisuudessa. Esimiesten haluun ja uskallukseen palkata myös maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä on pyritty hankkeessa vaikuttamaan valmennuksen, vertaisoppimisen ja kokemuksen avulla. Hyvin toimivassa ja monimuotoisuutta arvostavassa työyhteisössä osataan hyödyntää kaikkien työyhteisön jäsenten kokemuksia ja osaamista voimavarana. Tähän päästäkseen tarvitaan jaettu ymmärrys perustehtävästä, yhteisistä pelisäännöistä, avoimesta keskustelukulttuurista ja dialogin tärkeydestä.

Mukaan! -hanke käynnistyi pilottivaiheella maaliskuussa 2008, jolloin hankkeessa oli mukana 17 työyhteisöä. Seuraavana vuonna hankkeeseen tuli mukaan noin 60 uutta työyhteisöä. Keväällä 2009 järjestetty seminaari kokosi pilottivaiheen yksiköiden ja hanketta aloittavien yksiköiden edustajat sa-

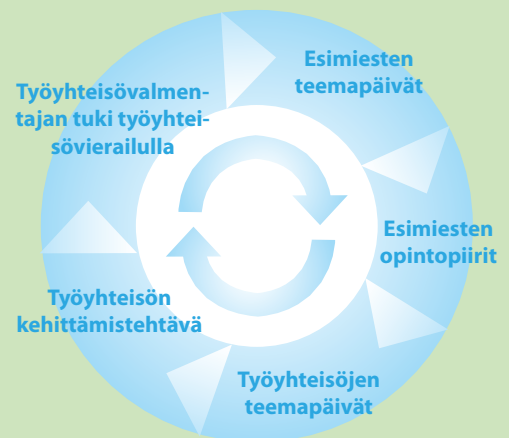
maan pöytään. Pilottivaiheen kokemusten pohjalta täsmennettiin valmennusohjelmaa ja kehittämismenetelmiä. Hankkeessa oli mukana yksiköitä useilta eri toimialoilta. Mukana oli muun muassa päiväkoteja, kouluja, vanhustenkeskuksia, kirjastoja sekä palvelualoista viherpalvelut, siivouspalvelut, ruokapalvelut, hallintoa ja asiakaspalvelun yksiköitä. Yhteistyössä yliopistojen ja korkeakoulujen yhteisen Helsinki Education and Research Area (HERA) -hankkeen kanssa pyrittiin parantamaan maahanmuuttajataustaisten korkeakouluopiskelijoiden ohjausta sekä harjoitteluprosesseja kaupunkien ja yliopiston välillä.

Mukaan! -hankkeen valmennus koostui esimiesten ja työyhteisöjen valmennuksesta, vertaisoppimisesta sekä työyhteisön kehittämistehtävästä. Vuoden 2009 alussa hankkeeseen palkattiin kolme työyhteisövalmentajaa, jotka tukivat esimiehiä kehittämistyön prosessoinnissa työyhteisöissä. Työyhteisövalmentajien tuki oli merkittävä hankkeen onnistumiseen vaikuttava tekijä. Kukin työyhteisö valitsi kehittämistehtävänsä omasta perustehtävästään ja tarpeistaan käsin. Kehittämistehtävät liittyivät esimerkiksi perehdyttämiseen, työyhteisön pelisääntöihin, työtapoihin, asenteisiin, suomen kielen oppimiseen työpaikalla ja työhön maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa. Valmennustilaisuuksissa osallistujilla oli mahdollisuus verkostoitua sekä jakaa kokemuksia ja osaamista. Lisäksi kehittämistehtävät liittyivät eri hallintokuntien edustajia yhteiseen työhön asiakkaiden hyväksi.

Simonkodin työntekijöitä monikulttuurisuustapahtumassa.

Palman monikulttuurinen työyhteisö oli mukana hankkeessa.

Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit

– monipuolinen seurantajärjestelmä demokratian tilanteen arvioimiseksi ja kehittämiseksi

Vastuuorganisaatio: Helsingin kaupunki, tietokeskus

Toteutusaika: 2008–2009

Suomalaisen kuntademokratian nykytila on tulkittu huomattavasti muita Pohjoismaita heikommaksi. Tutkimuksissa on todettu, että demokratiakysymysten hallinta ja kehittäminen ovat Suomessa jääneet sivummalle muihin Pohjoismaihin verrattuna. Valtakunnan tasolla on kuitenkin ollut halua tarttua myös kunnallisen demokratian kysymyksiin. Tämä on konkretisoitunut muun muassa Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmalla, joka toteutettiin vuosina 2005–2008. Osana tätä politiikkaohjelmaa toteutettiin valtakunnallinen Demokratiatilinpäätöshanke, jossa Helsinki oli yhtenä pilottikuntana. Hankkeen tarkoituksena oli luoda pohja sellaisten indikaattoreiden määrittämiselle, joiden avulla demokratian tilaa voitaisiin systemaattisesti seurata.

Valtakunnallisen Demokratiatilinpäätöshankkeen yhteydessä pääkaupunkiseudun kunnat tekivät kiinteästi yhteistyötä. Myös Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa kerättiin vertailukelpoista demokratian tilaa kuvaavaa tietoa. Tämän kerätyn tiedon jatkojalostamiseen kaikkien pääkaupunkiseudun kuntien hyödynnettäväksi perustettiin Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman rahoituksella *Pääkaupunkiseudun Demokratiaindikaattorit-hanke*. Hankkeelle asetettiin myös konkreettinen tavoite: sen tulisi tuottaa kaupunkien johdolle työkalu, jonka avulla kuntademokratian tilaa voitaisiin systemaattisesti seurata ja edelleen kehittää. Hankkeen taustalla oli näkemys siitä, että ne alueet ja kaupungit, joilla on aktiivinen kansalaisyhteis-

kunta ja toimivat poliittis-hallinnolliset rakenteet, menestyvät myös taloudellisesti parhaiten. Eri toimijoiden välistä luottamusta on pidetty kaupunkien elinkelpoisuuden yhtenä ehtona.

Hankkeen lopputuloksena määriteltiin pääkaupunkiseudulle omat, demokratian tilaa kuvaavat indikaattorit. Indikaattorit kattavat temaattisesti sekä asukkaiden että luottamushenkilöiden käsitykset poliittis-hallinnollisesta päätöksenteosta, julkishallinnon demokratiaa ylläpitävät toimintatavat sekä kunnallisvaaleihin liittyvän vaalitulinpäätöksen. Tarkoitus on, että jatkossa kunakin vuonna paneudutaan erityisesti yhteen demokratian tilaa kuvaavaan teemaan, jolloin tuore tilannekatsaus kustakin teemasta olisi olemassa aina neljän vuoden välein.

Hankkeessa syntyi konkreettisena lopputuloksena kaksi julkaisua: *Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit -käsikirja* ja *-taskutilasto*. Käsikirjassa jokaisen indikaattorin osalta kerrotaan millaista tiedon keruuta ne edellyttävät ja miten niiden tuottamaa informaatiota voidaan tulkita. Lisäksi käsikirjassa esitellään laajemminkin erilaisia näkökulmia demokratian tilanteen arvioimiseen. Käsikirjan tueksi laadittiin erillinen Demokratiaindikaattorit -taskutilasto, jossa kuvataan nykyinen demokratian tila kaikissa pääkaupunkiseudun kunnissa valittujen neljän teeman kautta. Tarkoitus on, että jatkossa vuosittain ilmestyy aina erillinen, yhtä tematiikkaa käsittelevä taskutilasto, jossa demokratian tila on nähtävissä koko pääkaupunkiseudun tasolla.

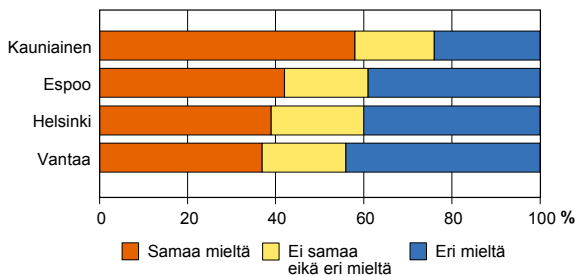

Kimmo Rönkä

Helka ry, CADDIES-hanke, Communication Creates Communication -seminaari Arabianrannassa 4.11.2009.

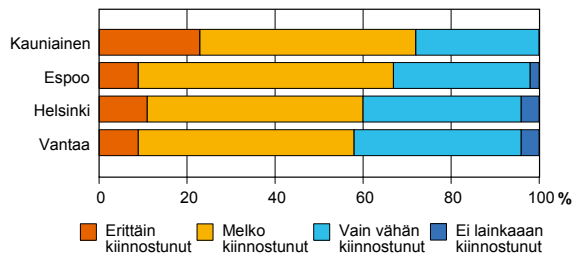
Esimerkkejä indikaattoreista.

Kuvio 11. Kuntalaisten vastaukset väittämään ”jokainen, joka haluaa, pystyy vaikuttamaan kotikuntansa asioihin” (%).

(Lähde: Kuntaliitto)

Kuvio 7. Kuntalaisten kiinnostuneisuus oman kaupungin toimintaa ja päätöksentekoa kohtaan (%).

(Lähde: Kuntaliiton asukaskysely 2007.)

Kuninkaankolmion kehittämisfoorumi

– yhteistyötä kolmen kaupungin rajalla

Hankkeen vastuuorganisaatio: Helsingin kaupunki, talous- ja suunnittelukeskus
Hankkeen toteutusajka: 2009–2010

Kuninkaankolmion alue Espoon, Helsingin ja Vantaan rajaseudulla on pitkään ollut kiinnostuksen kohteena seutuyhteistyön kehittämisessä ja vuorovaikutuksen toimintatapojen uudistamisessa. Alue on mainittu pääkaupunkiseudun maankäytön ja asumisen linjauksissa vuodesta 2005 alkaen sekä toiminut Kansalaiskanava-hankkeen kohdealueena. Kuninkaankolmion seudullinen aluekehittämisprojekti perustettiin pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien päätöksellä marraskuussa 2008.

Aluekehittämisprojektin perustaminen merkitsi tarvetta luoda yhteinen aluekehittämisen toimintatapa, jollaista ei aikaisemmasta yhteistyöstä huolimatta ole alueella ollut. Kuninkaankolmion kehittämisfoorumi perustettiin tiedonrakentamisen ja -hallinnan työkaluksi ja aluekehittämisen toimintatavan tueksi. Hankerahoituksen päätyttyä kehittämisfoorumi on osa seudullisen aluekehittämisprojektin toimintaa.

Kehittämisfoorumi toimii Internetissä, painettuna ja kasvokkain keskusteluna. Se täydentää kaupunkien nykyisiä vuorovaikutusjärjestelmiä ja palvelee kaupunkien välistä suunnittelu-yhteistyötä, eri toimijoiden tiedonrakentamista, suunnitteluun liittyvää osallistumista ja julkista keskustelua sekä alueidentiteettien tunnistamista ja alueen markkinointia.

Ensimmäisenä hankkeen toimenpiteenä tehtiin Kuninkaankolmion omat Internet-sivut (www.kuninkaankolmio.fi), jotka ovat luonteeltaan tiedottavat. Internet-sivujen uudistus vuorovaikutteisem-

paan ja monipuolisempaan suuntaan käynnistettiin loppuvuodesta 2009. Uudistuneet sivut otetaan käyttöön kevään 2010 aikana.

Toimijayhteistyö alkoi alueella toimivien asukasjärjestöjen ja muiden toimijoiden kartoittamisella. Hankkeen ensimmäisinä toimintakuukausina panostettiin suunnittelijoiden välisten yhteyksien luomiseen ja asukasjärjestöjen kohtaamiseen. Suunnitteluryhmiä on perustettu ja toimintatavan luominen palveluiden yhteiskäyttöön on aloitettu. Alueen asukasjärjestöjen tapaamisessa käytiin vilkasta keskustelua alueen kehittämisestä ja tulevaisuuden suunnitelmista. Myyrmäen aluetoimikunnan ja Citycon Oyj:n kanssa käynnistetty yhteistyö on ollut tuloksellista. Eri toimielimissä ja kokouksissa pidetyt esitelmät ovat tehneet projektia tunnetuksi, kuten myös joulukuussa 2009 ilmestyneet esite ja kangaskassi.

Alueen asukkaita tavattiin kasvokkain Myyrmäessä joulukuussa 2009. Lisäksi alueen kaavoitusta, kulkuyhteyksiä, viihtyisyyttä, palveluita ja tiedottamista käsiteltiin aluefoorumin työpajoissa. Myös osallistavia työtapoja kokeiltiin. Alueellisena kehittämiskohteena nousi vahvasti esille Myyrmäen asema. Myyrmäen joulumarkkinoilla kerättiin kartalle asukkaiden mielipaikkoja ja kehitettäviä kohteita. Asukkaat saivat myös jättää ehdotuksia oman asuinalueensa tunnuslauseesta. Kuninkaankolmion kehittämisfoorumin hankerahoitus on antanut alkusysäyksen Kuninkaankolmion aluekehittämisen työtavalle, jonka rakentaminen jatkuu edelleen.

Asukkaat ovat mukana Kuninkaankolmion kehittämisfoorumi-hankkeessa.

Tulosjulkaisu 2008–2009

Alle on koottu hankkeissa tehdyt raportit, esitteet ja julkaisut. Yhteystiedot löytyvät hankkeiden esittelyistä edellisiltä sivuilta.

Julkaisut ja raportit

- Roadmap to Shanghai -raportti. Movense Oy. (2008)
- Helsinki World Design Capital 2012 -hakemus (primapaper, pdf)
- Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit. Käsikirja (2009)
- Pääkaupunkiseudun demokratiaindikaattorit. Taskutilasto (2009)
- Huvudstadsregionens demokratiindikatorer. Ficksstatistiken (2009)
- Helsinki Metropolitan Area Democracy Indicators (2009). Pocket Statistics (2009)
- Mukaan! -hanke. Pdf-esite (2008)

- Kaupunkiohjelma toteuttaa pääkaupunkiseudun strategioita. Artikkelit. Kvartti 1/2008.
- Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman vuosien 2008–2009 toimintakertomus
- PKS-KOKO ohjelma-asiakirja (2009)

Sivustot

www.helsinginseutu.fi

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman vuoden 2008–2009 hankkeet, arkistossa vuosien 2002–2004 ja 2005–2007 ohjelmat, hankkeet ja raportit.

www.pks-koko.fi

Pääkaupunkiseudun koheesio- ja kilpailukykyohjelman PKS-KOKO:n hankkeet ja toiminta.

www.wdc2012helsinki.fi

Helsinki World Design Capital 2012 -sivusto.

www.kuninkaankolmio.fi

Kuninkaankolmion suunnittelu- ja kehittämisspontaali.

www.hel.fi/palvelukartta

Kuninkaankolmion julkiset palvelut on koottu osaksi Helsingin kaupungin internetissä olevaa palvelukarttaa.

www.rfidlab.fi

RFID (Radio Frequency Identification) -radiotaajuuksilla toimivia etätunnistustekniikan sovelluksia toimitusketjuissa, kotona ja kaupungeissa esittelevä sivusto.

www.activelife.fi

Hyvinvointiosaamisen keskus, jossa tavoitteena on edistää kilpailukykyisten innovaatioiden syntyä ja kaupallistamista yhteistyössä niitä käyttävien ihmisten kanssa. Voittoa tavoittelematon Active Life Village Oy toimii katalyyttinä hyvinvointipalveluinnovaatioille ja tarjoaa yrityksille inspiroivan ympäristön ja kehittämistoiminnan lisäksi myös liiketoiminnallista tukea.

www.forumvirium.fi

Forum Virium Helsinki synnyttää Helsingin metropolialueelle asiakkaiden tarpeisiin perustuvia, kansainvälisesti kilpailukykyisiä digitaalisia palveluja. Uudenlaiset palvelut syntyvät yritysten, julkistahojen ja kansalaisten välisen yhteistyön tuloksena.

www.finlandatexpo2010.fi

Suomi EXPO 2010 -maailmannäyttelyssä -sivusto.

Kansainvälinen osaava metropoli

Pääkaupunkiseudun uusi alueellisen kehittämisen KOKO-ohjelma vuosille 2010–2013

Pääkaupunkiseudulla käynnistyi uusi koheesio- ja kilpailukykyohjelma (PKS-KOKO) vuoden 2010 alussa. Ohjelma korvaa vuodesta 2002 toimineen Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman. Uuden PKS-KOKO:n lähdekohtana on metropolialueen kilpailukykystrategia ja ohjelman keskeisin tavoite on huippuosaamisen varmistaminen. Tavoitteisiin päästään vahvistamalla kaupunkien, toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen sekä kehittämisorganisaatioiden yhteistyötä.

PKS-KOKO toteuttaa osaltaan metropolipolitiikkaa, jonka tarkoituksena on vahvistaa Helsingin seudun kansainvälistä kilpailukykyä ja tasapainoista kehitystä. PKS-KOKO-ohjelma-alueen muodostavat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen ja Kirkkonummi. Ohjelma konkretisoituu metropolialueen kilpailukykystrategiaa tukevin hankkeina. Erityisesti ohjelma keskittyy huipputason koulutuksen ja osaamisen vahvistamiseen, jossa se toimii seudullisena kehittämisfoorumina.

PKS-KOKO koostuu neljästä toimenpidekokonaisuudesta ja vuonna 2010 käynnistyvistä kärkihankkeista:

- 1 Metropolialueen osaamisen hyödyntäminen opiskeluedellytyksiä ja oppilaitosyhteistyötä parantamalla. Kärkihankkeena on Opiskelijametropoli-hanke, jonka tavoitteena on kehittää opiskelija-asumisen ja kampusten välisen liikkumisen ratkaisuja.
- 2 Osaajien uralla etenemisen mahdollisuuksien lisääminen ja varmistaminen. Tavoitteena on tukea ammatillisten osaajien saatavuutta jatkossakin luomalla seudullisia työelämään siirtymisen malleja kaupunkien, tutkimus- ja oppilaitosten sekä yritysten välille. Kärkihankkeena on Opinnoista Osaajaksi -hanke.

- 3 Kansainvälisten yritysten ja osaajien asettautumista tukevan palvelukonseptin kehittäminen. Tavoitteena on seudullisesti koordinoitua palvelukokonaisuuden muodostaminen tukemaan ulkomaisten yritysten ja niiden työntekijöiden sekä heidän perheidensä asettumista pääkaupunkiseudulle. Kärkihankkeena on NoWrongDoor-hanke.
- 4 Kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen, yhteisöllisyyden ja viihtyvyyden kasvattaminen. Tavoitteena on lisätä seudullista yhteistyötä ja rakentaa aidosti monimuotoista metropolialuetta. Kärkihankkeena on Monikulttuurinen johtaminen käytäntöön -hanke, jossa kehitetään erityisesti kaupunkien johtamiskäytäntöjä.

Lisäksi PKS-KOKO osallistuu myös valtakunnalliseen KOKO luovat alat ja kulttuuri -verkostoon. Verkostossa kehitetään ja hyödynnetään luovia toimialoja. Pääkaupunkiseudulla verkostoa koordinoi Helsingin elinkeinopalvelut.

PKS-KOKO on osa uutta valtakunnallista alueellisen kehittämisen koheesio- ja kilpailukykyohjelmaa (KOKO). Ohjelma tukee strategista kehittämis-työtä ja yhteistyötä alueiden sisällä ja niiden välillä. KOKO:n keskeisimpänä tavoitteena voidaan pitää pyrkimystä parantaa kaikkien alueiden kilpailukykyä ja tasapainottaa aluekehitystä. PKS-KOKO:a rahoittavat pääkaupunkiseudun kaupungit, Kirkkonummen kunta, Uudenmaan liitto ja työ- ja elinkeinoministeriö.

Helsingin kaupungin tietokeskus koordinoi PKS-KOKO:a.

Lisätietoja

- Merja Koski, ohjelmapäällikkö, Helsingin kaupunki, tietokeskus, merja.koski@hel.fi
- www.pks-koko.fi

Muutamaan liitto
Mylands förbund

Pääkaupunkiseudun
KAUPUNKIOHJELMA

2008–2009